

ВИКЛАДАЧІ ТА ВИПУСКНИКИ КАІ В РОКИ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ

Війна, розв'язана німецьким фашизмом, стала одним з найбільш найтяжчих випробувань, коли-небудь пережитими народами Союзу РСР. У цій війні вирішувалася доля не тільки Радянської держави, але й майбутнього всієї світової цивілізації.

У складі ВПС в боротьбі з агресором, в його остаточному розгромі безпосередню участь брали льотчики, штурмани, інженери і техніки, фахівці цивільної авіації, у тому числі і підготовлені в Київському авіаційному інституті, 46-й навчально-технічної ескадрилії - школі технічного складу ЦПФ.

У перші дні війни для потреб фронту з авіапідрозділів ЦПФ були сформовані особливі групи і загони, пізніше переведені у фронтові частини ЦПФ. Їх було сформовано більше 30. Такі авіаційні групи і полки цивільного повітряного флоту служили надійним засобом зв'язку радянських і партійних органів України, Білорусії, Молдавії, Прибалтійських республік, Верховного Головнокомандування, Військових рад фронтів і армій з діючими військами, з партизанами і підпільниками в тилу ворога, забезпечували десантні операції наших військ. Вони доставляли людей, боєприпаси, продовольство, паливно-мастильні матеріали для військ і партизан, перевозили поранених з партизанських загонів в госпіталі на Велику землю. Свій внесок у виконання цих завдань внесли і випускники школи технічного складу ЦПФ, створеної на базі Київського авіаційного інституту. З ЦПФ у Військово-Повітряні Сили СРСР було спрямовано 20500 льотчиків, штурманів, інженерів, авіатехніків і авіамеханіків. В бойову сім'ю авіаторів влилися колишні студенти Київського авіаційного інституту, частина викладачів, інженерів і техніків. Серед них колишній начальник та викладач військової кафедри полковник А. В. Гаврилов, капітан Е. В. Деллерт, льотчик-інструктор М. М. Федутенко, випускники інституту І. К. Філіпчук, А. Ф. Челноков, С. Л. Наумов, П. В. Куницький, Л. С. Хейфец, В. Н. Комарович та інші.

Багато викладачів та співробітників інституту командували підрозділами, частинами, займали інженерні та технічні посади.

Пішла на фронт і інструктор авіаескадрилії інституту пілот цивільної авіації М. М. Федутенко. У складі Київської особливої групи ЦПФ вона здійснила 200 вильотів, вивезла з оточення і з передової лінії більше 150 поранених. Як командир ескадрилії пікіруючих бомбардувальників По-2 вона здійснила 69 бойових вильоти під Сталінградом, на Орловсько-Курському напрямку, в Білорусії, Прибалтиці.

За мужність і відвагу, проявлені в боях з німецько-фашистськими загарбниками, М. М. Федутенко було присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Вона нагороджена багатьма орденами і медалями.

Випускник інституту П. В. Куницький в роки війни був головним інженером авіакорпусу, сам літав на виконання бойових завдань. Інженер інституту А. Ф. Челноков в період війни займав посаду інженера авіаційного полку. Від Сталінграду до Вени - такий його бойовий шлях. У складі частин полярної авіації бився С. Л. Наумов. З перших днів війни в складі 3-ї ескадрилії, яка входила до складу Київської особливої авіагрупи ЦПФ, пішов на фронт випускник інституту інженер І. К. Філіпчук. У 1942 році він був призначений заступником командира ескадрилії по політичній частині 87-го гвардійського Сталінградського полку ЦПФ, закінчував війну на посаді старшого інструктора політвідділу 26-го окремого Криворізького імені Богдана Хмельницького полку ЦПФ. Він багато уваги приділяв вихованню авіаторів, своїм особистим прикладом надихав їх на успішне виконання завдань по розгрому німецько-фашистських загарбників.

Колишніх студентів першого і другого курсів Київського авіаційного інституту, які закінчили в 1942 році Харківське військово-авіаційне технічне училище, можна було зустріти на багатьох фронтах Великої Вітчизняної війни бомбардувальної, винищувальної, штурмової авіації. Вони обслуговували літаки прославлених пилотів. Так, в 86-му гвардійському винищувальному полку Г. Н. Величко обслуговував літак Героя Радянського Союзу Б. Ковзана, а Г. І. Осадчук - Героїв Радянського Союзу І. Ф. Мотуза і П. К. Лобасова.

Студент Н. М. Мартинюк після закінчення Харківського військового авіаційного технічного училища був направлений на авіаційний завод. Але ні на один день його не покидала думка про фронт. Однак його прохання військомат не задовольнив. Потрібні були спеціалісти і на заводах, що випускають оборонну продукцію. Поміг випадок. Якось на завод приїхала пілот Герой Радянського Союзу Марина Раскова. Вона набирала фахівців, що мали досвід практичної роботи з експлуатації пікіруючих бомбардувальників По-2. Доля Н. І. Мартинюка була вирішена. Він був зарахований авіатехніком в полк Марини Раскової, а незабаром став бортмеханіком її літака.

Скрізь, де трудилися або билися з ворогом вихованці та студенти інституту, вони проявляли мужність, відвагу, героїзм, ініціативу і винахідливість. Про один з таких прикладів мужності розповіла 11 жовтня 1979 газета "Вечірний Київ" у статті "І небо теж одне на двох".

Люба Кондратенко за кілька днів до початку Великої Вітчизняної війни подала заяву на перший курс Київського авіаційного інституту, але почалася війна, і дев'ятнадцятилітня патріотка зробила єдиний вибір - фронт. Вона стала стрільцем-радистом. Ранком в листопаді 1943 року, коли до визволення столиці України залишалось трохи більше доби, в штаб 2-ї Повітряної армії, що розташувалася в Броварах, прийшла звістка - з району Жулян у напрямку Козятина повинні з хвилини на хвилину відійти три німецьких ешелони з радянськими дітьми в віці від десяти до п'ятнадцяти років. Кати намагалися їх вивезти як донорів для поранених фашистських солдатів. Це був випадок, який не давав права на довгі роздуми ...

Екіпажі двох "Ілів" отримали бойове завдання врятувати дітей. Один із екіпажів вів лейтенант Степан Виноградов, стрільцем-радистом була Люба Кондратенко. Одна єдина думка у пілота і стрілка-радиста - вивести з ладу паровози. І вони це зробили. Скориставшись зупинкою ешелонів, діти вискакували з товарних вагонів і розбігалися... Сотні дітей були врятовані.

Напередодні визволення міста Києва від німецько-фашистських окупантів Любові Кондратенко вручили високу нагороду Батьківщини - орден Червоної Зірки.

6 листопада 1943 екіпаж у складі Степана Виноградова і Любові Кондратенко отримує нове бойове завдання: разом з іншими штурмовиками вилетіти в район міста Василькова і завдати бомбового удару по залізничній ділянці, щоб перешкодити фашистам вивезти ешелони з нагробованим майном, провести штурм шосе, по якому відходили колони військ ворога. І це завдання було успішно виконано. Але в цьому бою ворожим снарядом був підбитий літак Степана Виноградова. Загинули і Степан, і Люба... За час бойових вильотів вона збила шість німецьких літаків. Один "мессер" від її точного вогню впав у Дніпро в районі Києва.

Так героїчно билася Люба Кондратенко, яка пристрасно хотіла стати інженером-авіатором. Її коротке, яскраве життя, віддане повністю своєму народові, - приклад, як треба жити, працювати і боротися в ім'я великих ідеалів свободи і незалежності.

За роки Великої Вітчизняної війни льотчики цивільної авіації здійснили понад 1,5 мільйона бойових вильотів, перевезли понад два мільйони захисників Батьківщини, кілька сот тисяч тонн військових вантажів, здійснили 40 тисяч вильотів у тил ворога, в тому числі і до патріотів Чехословаччини, Болгарії, Італії, Югославії.

За мужність, військову доблесть і героїзм, проявлені в боях з німецько-фашистськими та японськими імперіалістами, понад 15 тисяч авіаторів ЦПФ були нагороджені орденами і медалями, 15 найбільш відзначилися у виконанні бойових завдань і їм було присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Серед численної армії нагороджених працівників цивільної авіації - студенти, викладачі та співробітники Київського авіаційного інституту: Н. П. Бевз, А. В. Білецький, Г. Н. Величко, А. В. Гаврилов, Ф. К. Германчук, Л. В. Левицький, В. М. Маркітан, С. Л. Наумов, А. М. Нечипоренко, Г. І. Осадчук, Н. Л. Остапенко, В. З. Скубілін, В. Я. Слободянюк, С. С. Слонів, О. П. Телень, А. Ф. Челноков, І. К. Філіпчук та багато інших.

За стійкість, мужність і відвагу, проявлені при обороні Києва, багато співробітників інституту, в числі яких А. Т. Бурсов, Д. Я. Головка, П. С. Губар, А. В. Литвиненко, Ф. М. Кириченко, П. П.

Іванець, Л. Є. Голуб, С. І. Дибовський (помертньо), Б.А. Ходєєв (помертньо) та інші, нагороджені медалями "За оборону Києва" та "За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні".

Велика Вітчизняна війна закінчилася перемогою над фашистською Німеччиною. Радянський народ і його славні Збройні Сили відстояли нашу свободу і незалежність, позбавили все людство від загрози фашистського рабства. Повернулися в стіни інституту з полів битв співробітники та студенти. Серед них ми з гордістю називаємо імена Ф. К. Германчука, П. П. Гетьманчук, І. К. Філіпчука, А. А. Зінченко, В. Я. Слободянюка та багатьох інших. Вони взяли участь у відновленні інституту і в післявоєнні роки продовжували, добросовістно трудитися, вести наукову роботу, передавали свій досвід і знання молодому поколінню, навчали і виховували високо-кваліфікованих інженерів для цивільної авіації.

Багато колишніх студентів та співробітників інституту залишилися служити в лавах Радянської Армії чи працювали до виходу на пенсію в авіапромисловості, на авіапідприємствах. Генерал-полковник-інженер В. З. Скубілін в сімдесяті роки обіймав посаду головного інженера ВПС Радянської Армії, генерал-майор-інженер С. С. Слонів довгий час був головним інженером військово-парашутної авіації, генерали Н. Л. Остапенко та О. П. Телень займали відповідальні пости в штабі військ Варшавського договору, генерал С. Г. Каліцов був начальником Іркутського училища, П. Ф. Краденов з 1956 року працював головним інженером Казахського управління цивільної авіації, генерал-майор Шуст тривалий час очолював НДІ ЕРАТ ЗПС, Н. П. Бєвз та Н. Я. Сапожников керували виробничими ділянками на авіазаводі.

Життєвий шлях тих викладачів, хто створював наш інститут в довоєнні роки, хто героїчно боровся за свободу, честь і незалежність нашої країни у Вітчизняній війні, хто готував кадри для наших Збройних Сил, хто славно продовжував традиції авіаторів в роки війни, являється прикладом для студентів, надихає молоде покоління авіаторів на самовіддану працю.

Література:

1. Авиаторы Национального авиационного университета в боях за Родину: альманах:[авт. – сост.: Н.С.Кулик,

- Ю.К.Зиатдинов, Н.А.Есичко и др.]. – К.: Изд-во «НАУ – друк», 2011. – 284с.
2. Лавриненко О. Героїчний злет//Авіатор. №3. 6 березня. – С.5
 3. Троценко А.М. Історія цивільної авіації України. – К.,2004 – 637с.